

KATHOLIKUS NÉPLAP.

45. szám.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer, Szerdán. Előfizethetni rá Pesten, a jó és olcsó könyvkiadó-társulat ügynökénél: czukorutca 6. szám, földszint, sa szerkesztőségénél. Vidéken a cs. kir. postahivataloknál.

Dicsőség magasságban az Istennek, s a földön békeség a jó akaratu embereknek. Luk. 2. 14.

Pest, november 9. 1853.

Előfizetési díj Budapesten kihordással félve 1 ft. pp. vidékre postán, borítékban félve 1 ft. 20 kr. pp. A lap szerkesztését illető levelek egyszerűen „a Katholikus Néplap szerkesztőségéhez” czimezendők. (Pester a központi papnövelében.)

A rabszolga.

I.

Vitorla szárnyakon
A sarka elrepül.
VÖRÖSMARTY.

Századok jönnek, századok mulnak; az idő halad. Az ember leráza a multak setéségét, elszéleszté a ködöt, melly átláthatlanul takará a tudományokat s lángelméje világától vezetettve naponkint előre haladt visszatarthatlanul, míg elére ama pontot, mellyen most áll; de az ember nyughatatlan, még nem elégedett meg, s barakora is felvilágultsága, millyenről a régieknek fogalmuk sem volt, még mindig előre törekszik. S ezt jól teszi. De a tudományosság fénye megvakítá őt; önerejében elbizakodva leveté a régi egyszerű, megható erényeket s büszkeségében neveti, gunyolja elődeit. S ezt nem jól teszi. Mert bizony bizony sokat tanulhatna e jó régiektől. Nem sokat törődtek ezek a tudományyal, igaz: nekik csak becsületszavuk és kardjuk volt. De ezt meg tudták ám becsülni! Szavuk csak igazat állított s kardjuk csak igaz ügy védésére hagyta el hüvelyét. E mai világ zajában olly jól esik néha a multba visszatekinthetni.

* * *

Nézzünk vissza a 17-ik század végére. Egyszerű a történet, de megható. A török félhold még uralgott s vasigája alatt nemzetek hajoltak meg. Övé volt a félvilág, övé a tenger. Biztos kikötőkben kalózok leskedtek védtelen hajókra, elfoglalák őket s a rajtlevőket fogságba hurcolák.

Marseilleből a tavasz kezdetével jó széllel, jó reménnyel indult el egy hajó. Utja Egyptom-

nak vitte. Szegény ember szándékát boldog Isten bírja! Spanyolhon alatt irtóztató szélvész érte utól. Az ég elfödte kék azurját; felhők nyargaltak végig a láthatáron bömbölve; egymást érték a villamok; a szél egész erejével tombolt; a tenger zugott s felhaborodott, hajjai labdaként játszottak a hajóval.

A hajónép arcán kétségbeesés honolt. Kincseiket, mellyeket hosszú fáradság után szereztek össze, most mint érdeknélkülieket tengerbe dobáltak, hogy az igy megkönnyült hajó annál biztosabban állhasson ellene a végveszélynek.

Ez általános végveszélyben csupán egy férfi nem veszté el lélekjelenlétét. Arcán az Istenbeni bizalom meghagyá a nyugodtságot; férfias jelleme, elhatározottsága s minden körülményben magát feltaláló magaviselete akaratlanul is többséget szereztek neki társai felett. E férfiu Compián Miklós, marsellei kereskedő volt. Szava ez általános lehangoltság és kétségbeesés közt paraneskint hangzott A tengerbe vetett tárgyak által megkönnyült hajó villámként lökett habról habra a szél által. Compián a főárbóc köteleibe fogódzva osztá rendeleteit. A szél megerősült, a habok egekig hanyattak fel. „Sulyedünk” hangzott nem sokára a hajó beljéből. Ekkor az ijedség által eszméletétől megfosztott hajónép az ágyuknak rohant, tengerbe akarván dobni egyetlen védszerüket a kalózok által megtamadtatas esetében.

„Megálljatok! kiáltott Compián, kinek gyakorlott szemei rég vitorlakat láttak feltünni a lathatar éjszaknyugoti részén. — Megálljatok! ki se nyuljon ágyuinkhoz. Oda nézzetek!”

E perczben a lathatar szélén czirkáló hajót egy hullam magasra lökte fel s ugyan e perczben e varatlan tünemény egy felkiáltást csalt ki

a hajó népéből. Minden megváltozott. Az előbb levert nép most újra felölté férfias erélyét, mert most már nem csak halál, de rabságtól is kelle félniök, pedig ők nem akartak rabok lenni. Inkább meghalni! Elhatározott arezczal fogák Compiant körül, parancsait vevők.

„Igy szeretlek látni, mondá ez. A vihar, ha tapasztalatom nem csal, nem sokára leesendesül, s így csak a közelgő kalózzokkal lesz bajunk; de bizzunk Istenben. A népség fele menjen le tüstént a szivattyúkhöz.“ Parancsa örömmel lön teljesítve. Nem sokára jelenték neki, miszerint a hajóba tódult víz a folytonos szivattyuzás által egy lányit apadt. A hajónép nagyot lélezett. Compián azonban csak hamar átlatta, hogy a kalózhajó igen jól van felszerelve s hogy a menekülés lehetlen.

„Férfiak! az idő közelg, a harc elkerülhetlen, tehát legyetek férfiak. Ki szabadságaért harczol, annak nem szabad gyávának lenni. Rendeltemre figyeljete, mindenek előtt pedig egy lövés se történjék, míg e szavat nem hallandjátok: „Tűz!“

Minden vitorlát behuzatott. Mélyen hallgatva állt kiki kirendelt helyén. Az idő délre járt. A nap vitor sugarai erőszakosan törtek keresztül a gyérülni kezdő felkőkön. Két óra múlva a szél mintegy elgyengülve alábbhagyott, a hullámok kisebbek lőnek, a vihar megszűnt. Compián a fedezeten sétált fel alá gondolataiban elmerülve. Egy negyedóra múlva elkészülve tervével a kormányoshoz ment s sokáig beszélgetett vele. Az eddig délről fútt szél most hirtelen, mint az többször megtörténik, keletre változott. Ujra egy hosszú óra telt el. A két hajót már csak egy órányi távolság választá el. Nehány könnyű vitorla vonatott fel s a hajó keletnek fordult s így szél ellen. Ez által menése nagyon hátráltatott, de azon előnye volt, hogy a közellevő harcban a szél elleneinek fuvand szemközt. Félóra múlva, midőn már jól elhelyeztetett a hajó, újra levonattak a vitorlák. Az egész hajó elhagyottnak látszék, rajta és körülé siri esend, csak Compián és a kormányos voltak láthatók s ezek is olly mozdulatlanul álltak, hogy távolról szobroknak nézethettek. A közelgő kalózzok vad kiáltásai mind inkább voltak kivehetők. Egyszerre minden elnémult, csak a habok zugása s a vitorlák reccsége háboriták a rémes esendet. A kalózhajó lőtávolságra közeledett. Az egy ölet meghaladó kapitány emelvényen állott Arezzát a bor és szél vörösre festék, ajkát bozontos szakál torzítá; oldalán hosszú egyenes kard, övében pisztolyok, kezében esőve volt.

„Adjátok meg magatokat!“ dörgé mennydörgő hangja.

Felelet helyett a már zsákmánynak tekintett hajó főárboczára felrepült a fekete zászló. —

Olly váratlan volt ez élet-halálra küzdeni vágyás nyilvánítása, hogy a kalózzok néhány percnyi zavarba jöttek. E perczet használva Compián, hajóját hirtelen nyugatnak fordítatá, s minden vitorlát felhuzatva, az elbámult kalózzok felé tartott. Megjött a határozó percz. Míg a kalózzok megmagyarázhatlan ijedtségtől megkapatva s helyeikre mintegy legyökerezve nézék e nem várt gyors kifejlést, addig Compián hajójával szemközt állt a kalózhajó egyik oldalával. E perczben férfias nyugodt hangja e szavat kiáltá: „Tűz!“

Tizenkét agyu dördült meg egyszerre s füst takará el a két hajót; csak a jajgatás és szörnyű reccsés tanusítá, hogy az agyuk jól valanak irányozva. A szél nem sokára eloszlata a füstöt. A két hajó újra két angol mértföldnyi távolságra volt egymástól; de milly különböző állapotban! Compián terve tökéletesen sikerült: a kalózhajó árbocza- és kormányától megfosztottan haszonvehetlenné lön. Hajósaink ajkairól jövő győzelmi dal tölté be a léget; pedig kár volt még örülniök. A szivattyuzók harcuzagytól felhevülve, elhagyák kirendelt helyüket Compián parancsának ellenére, s így akadály nélkül tódult be a víz a hajóba. E körülmény annál veszedelmesbbé lön, mert Compián csak későn, a főnebb leirt esemény után vevé észre, épen jökor, hogy hajója menthetlenül el ne süljedjen. Minden nélkülözhető kar tüstént a szivattyuknál működött, azonban minden erőfeszítés daczára is mélyebben járt a hajó, mint szabad mozgáshoz szükségeltetett. Ehez járult, hogy a kiállt vihar alatt a főárbocz igen meggyengült. Compián rögtön behuzatá a vitorlakat s a még mindig nyugotnak tartó hajót keletnek fordítatá, miután nyugat felé az elfogatásnak nyilvános veszedelme nélkül többé nem vitorlázhattak. A szél még mindig keletről fútt, tehát a hajónak szél ellen kelle mennie, már pedig mélyen járó, gyenge árboczu hajóval szél ellen menni nem esekély feladat.

Estefelé keletdélről ujra egy hajó mutatkozott. Compián elkomorult; mert hajója mostani állapotját tekintve, egy bekövetkezhető újabb harc sikere igen kétségesnek látszék, azért minden erőfeszítéssel iparkodott Spanyolhon partjait elérni, de szándéka kivihetését ellenzé a szél.

Egy óra múlva a két hajó összeütközött. Egy perczben dördültek meg mindkét részről a vészthozó agyuk, s Compián hajójának árbocza reccsége zuhant a tengerbe magával sodorva ne-

hány, k
mányo

A
a két
az árb
zetét. E
Egyik
ta vért
gal viv
hósi érz
tak, ka
számuk
levágo
el hely
társát
redve s
közelek
egy me
perczbe
élet- h
luk éde
gát elle
denik.
környe
den le

A
jelenet
sünk fe
fényt
minteg
kalóz k
nak, h
meg. A
eséje is
sain s
nem vo
sai dic
ért har
mal er
teljesít
öt, ne
utóljár
küzdő
vánt h
tát, de
törött.
tenger
nyugo
radt tá
feküdt
szabad
sors va
T
nyok k

hány, kötelékeibe keveredett egyént. Az ósz kormányost egy golyó messze a tengerbe taszítá.

A jövő perczen egymásba fógózva harcolt a két hajó; a kalózok dühöttekkint rohanák meg az árbóc és kormányos nélkül maradt hajó fedezetét. Ember ember ellen, kard kard ellen vívott. Egyik szabadságát védé, másik zsákmányért ontta vért. Compián emberei rendíthetlen bátorsággal vívtak; egy lépést sem hátráltak; arcuk hősi érzelemtől lángolt, szeméik szikrákat szórtak, karjaik fáradhatlanul oszták a halált. Hiába! számuk a kalózokéhoz képest csekély volt. Egy levágott kalóz helyén kettő termett. Ott hulltak el helyeiken egymásmellett, egymásután. Társ társát veszté el oldala mellől, s e látáson elkésere-dve sebzett karját még egyszer felemelé, legközelebb álló ellenét menthetlenül lesújtá s mintegy megnyugodva rogyott társa keblére s a jövő perczen egy jobb tulvilágban jöttek össze az élet- halálban társak lelkei. Elhulltak; de haláluk édes volt. Önszabadsága védelmében s magát ellenén irtóztatón megtorolva hullt el mindenik. Csupán Compián állt még néhány társtól környezve. Kardja villámként esillogott s minden lecsapása egy kalózt jegyzett el a halálnak.

A nap, mintha unná tovább is nézni e véres jelenetet, épen most áldozott le, végsugarai hősünk felhevült komor képét fonak körül s tünde fényt kölesönzének arcvonásainak. Ott állt ő mintegy felingerült oroszlány; előtte néhány kalóz hevert élettelenül, borzasztó jelképeül annak, hogy ő megtorolatlanul nem támadtathatik meg. A nap most végkép letűnt. Compián szerencséje is végkép letűnt. Végig nézett elhunyt társain s egy mély sóhász tört ki kebléből, de ez nem volt fájdalomcsikarta sóhász. Ő irigylé társai dicső halálát. Többé nem élet- hanem halálért harcolt, de olly halálért, mellyre borzalommal emléljenek ellenei. De még e kívánatot sem teljesíté mostoha sorsa. A hosszú harc elfárasztá őt, nem lelke, karja fáradt el; összeszedé még utóljára minden erejét s kardjával egy közel küzdő kalózára suhintott s kardja megtette a kívánt hatást; a kalóz utóljára látta a nap lenyugtát, de Compián kardja is utolsót suhintott. Eltörött. — A haszonvehetlen markolatot messze a tengerbe dobva minden további ellenállás nélkül nyugodtan hajolt meg sorsa előtt. Életben maradt társai követék példáját. Nem sokára kötözve feküdtek a kalózhajó alján. A csak imént olly szabad férfiú most rab, pogányok rabja. . . Milly sors vár reá!

Társai az egész világtól elhagyatva s pogányok hatalmában látva magukat, végtelenül el-

szomorodtak. Hősünk most is rendületlen maradt; szent hite tanítá őt, hogy nincs egészen elhagyatva, hogy van, ki most is gondját viseli — Istene! Ő bizott. . . A kalózhajó foglyai- s martalékával Tripolis kikötőjében vetett horgonyt.

II.

— — — Légyen úgy,
Tized nap estén hozzád visszatérek,
Becsületesemre és hitemre mondom.
VÖRÖSMARTY.

Tripolis egyik nyilvános terére kövessetek olvasóim. A széles tért köröskörül megkötözött férfiak töltik be, arcaik bú és szomortól beesettek, halvány, elesigazott arcvonásaik mutatják, hogy nekik szerencsétlen sors jutott osztályrészül. Svalóban sorsuk legszerencsétlenebb. Szánjatok őket, mert ezek — rabszolgák; rabszolgák, kik szabadoknak születtek, kiket jog nélkül fogtak el zsarnokaik, kik becsültetve, szerettetve éltek egy másik világrész ege alatt, kikért honn nők, gyermekek kesergnek. S mi történik itt e szerencsétlenekkel? Nézzétek, amott jó egy kihizott török; turbánja alatt egy gyermek elérne, nehézkes járása tanusítja, hogy napi foglalkozása henyélés. Most egy csoport rabszolga előtt megáll, elundorító közönyösséggel néz végig rajtuk, végre egyen áll meg szeme s miután hosszasan nézegette, gazdájához fordul e kérdéssel: „Hogy adod el?”

Tehát eladatnak e szerencsétlenek és pedig milly lealacsonyító módon! De hallgassuk tovább az alkut.

„Hogy adod el?” kérdé újra a vevő.

„2000 piasztérért, uram.”

„A kívánt ár felét megadom.”

„Hova gondol uram? Nézze meg előbb jól a rümat; nézze, milly izmos karjai vannak, s azonfelül most érte férfikorát s egészségesebb, mint bárki; higye el, munkabíró lesz, csak hozza kell szoktatni.”

Igy árulnak embereket. Ez vétek az emberi méltóság ellen, de vétek Isten ellen is; mert Isten szabadnak teremté az embert. — Illy módon került Compián is egynek az állam leggazdagabbjai közül birtokába, ki akkor történetesen a téren keresztül ment s kinek a hősünk arcán elömlő férfias nyugodtság és önérzet annyira megtetszett, hogy, bár nem volt szüksége rá, megvette őt.

Szaid — ez volt Compián urának neve — különös és eddig nem tapasztalt rokonszenvet érzett új rabszolgája iránt s azért csak a kert körül foglalkodtatá könnyű munkával. — Compián e

részvét iránt nem volt háladatlan, megismeré ebben Isten segélyét, ki a benne bizót el nem hagyta. Minden tőle kitehető módon iparkodott a tapasztalt jó bánást megérdemelni s meg is tette kötelességét a legpontosabban; de, hogy komorsága, lehangoltsága elhagyja, azt gazdájának minden jóbanása sem birta kieszközölni. Hasztalan! e férfit, kit nem birt megrendíteni a szél zugása, a felhők dörgése, az ég villama, a hullámok morgása, a tenger haborodásal, az ágyuk bömbölése, a harez duhe, a halál közelsége: e férfit megtörte a — rabság! . .

Ha elvégzé napi munkáját, a kert egy zugát keresé föl s órákig elgondolkodék, édes hazájáról, tam nélkül maradt neje s gyermekeiről. Lázás képzelődése, a legnagyobb nyomorral küzdve, beteg, halalos ágyon tünteté elő szeretteit; szeretett volna segíteni rajtok, de nem lehetett; szerette volna dobogó szívére vonni s hosszan megölelni őket, de nem lehetett! Nem lehetett, mert egy végtelen tenger nyult el köztök; mert fogva, mert rab volt, kinek nem szabad, hogy szíve legyen. . . Mäskor meg gazdag képzelődésében látta nejét halványan, betegen, éhezö gyermekeitől környezve bolyongni messze szülföldtől, ismeretlen tájakon, hogy felkeresse, ki nélkül nem élhet, férjét, hogy osztozzék bánata- és nyomorában. Látta őt a hosszú uttól elfaradva, éh- és szomjtól eltikkadva egy végtelen pusztan eldőlni, látta mint fogjak körül siránkozva a haldokló anyát a szinte beteg gyermekek, látta, mint közelgnek e szomoru perczben rablók, hogy elragadják haldokló anyjuk kebléről a kétségbeesö gyermekeket s hurezolják őket olly sors elé, minö az övé. Illyenkor elfeledé jelen helyzetét s felugorva nyughelyéről oldalához kapott, hogy kardjával védje meg kedveseit; de egy percz elég volt őt fönjáró képzetairől jelen alacsony sorsába visszadobni. Meg volt kötözve. S illyenkor e férfi, ki annyira tudott magán uralgani, könnyeket hullatott! Ennyire megtörte őt a rabság. De e könnyek szentek valának; mert nem ön helyzete, de övéi képzelt szerencsétlensége esalta ki, gyémántok valának, mellyek e világ kincseivel felértek, s mellyeket mégis szívtelenül lábbal taposták az emberi méltóság lealazói. Ha ütött a lefekvés órája, neki a többi rabokkal nyughelyét kelle fölkeresnie, hogy almatlanul töltse egy végtelennek tetsző éj nagyobb részét; pedig mint szeretett volna illyenkor legalább a kert fái közt tévelyegni, hogy a hős légtől környezve szabad folyást engedjen gondolatárjainak, hogy háborítlanul foglalkozzanak messze szeretteivel.

De neki aludni, vagy inkább feküdni kelle kintöl gyötörve kevés szalmáján. Illyenek valának nyugórái: de illyenek, söt kinosabbak valának dologórái is, mert kinzó gondolatai egy perczig sem hagyák el. S most máresodáljuk-e, hogy szomoru egész a halálig? . .

E férfit a rabság törte meg!

Igy mult el kétségbeejtö egyhanguságban egy hosszú öröklétnek tetsző év.

Egykor gazdája sürgös ügy miatt egy hétre elutazott. Ez a rabfönöktől rég ohajtott alkalom volt. E felügyelő, ki urának hösünkre vonatkozó nemes érzelmeivel nem dicsekedhett, elolthatlan haragot táplált szívében Compián iránt, mert ennek férfias allhatatossága által sértve érzé szolgálai lelkét s csak alkalomra várt, hogy vele bosszuját éreztesse. Ez alkalom megjött. Alig távozték ura, midön a kertben dolgozó Compiánt a többi rabokkal kihajtá a földekre, ekét huzni. Az Afrikában egyébkint is égetö nap, ma kiállhatlanná lön, s mintha minden melegét csupan csak e tájra küldené, sugarai alatt eltikkadt minden. S Compiának ekét kelle huzni!

Sorsába megadva magát, szótlánul végzé terhes munkáját többi társaival; de a felügyelő evvel nem elégedett meg. Neki többet kelle társainál huzni. Az idő délre járt, a meleg tetöpontját éré el. Az e munkához nem szokott Compián erejének végpontját éré el. Torka a nagy melegben egész a meggyuladásig kiszaradt, arezaról szakadt az izzadság, szemei a nagy megfeszítésben kidióztak, hataröl az ostorozás okozta sebekből vére folyt; térdei többször megcsuklottak; de a felügyelő minderre nem hajolt; csak egy percznyi megállás miatt, söt ok nélkül is, ujra s ujra ostorozta őt.

Mindennek meg van a maga határa. Compián mindig gyengébb lön. Végre halantékán feldagadtak erei, vére sebesen luktetett, melle összeszorult, nehány tört csuklás hangzék szájából, az őt körülvevett tárgyak forogva öszhangzás nélküli halmazzá folytak össze megtört szemeiben; még egy ostorcsapás, és ő elájulva a verejtékétöl nedves földre rogyott.

A felügyelőnek vad öröme szomorrá változott. — Az elájultnak szájába hideg vizet öntött. Compián mohön nyelte az olly rég nélkülözött feludító cseppeket s nem sokára magához tért. Szegénynek nem annyira teste, de lelke fájt. Betegen vitetek haza. A ház ura idő előtt visszajött, s megdühödve a Compiánon elkövetett méltatlanságon, a halálra ijedt gyáva felügyelőt megkötözve vitette Compián elé s kényére hagyá az elkövetett bántalomért viszonzbünetni őt.

Most figyeljetelek. — Compián felemelkedék nyughelyéről, arca újra visszanyerte régi nyugodt kifejezését, ajkai körül szende mosoly játszott, aztán kezét nyujtá a remegő felügyelőnek, ki legalább is félholtra vélte magát korbácsolatni, s megható, ünnepélyes hangon e szavakat mondá neki: „En megbocsátok!”

Ellenének megbocsátani, ez a keresztény hit fonsége. Mindenki elbámult. A felügyelő, kinek kebléről e szavak által mázsányi súly gördült le, térdre esék és a neki nyujtott kezét könyezve össze meg össze esókolá. E lélekfonség még az ő vad szívét is megindítá. Ezentul a csudálkozásig szelid volt gondjára bizott rabjai irányában. A hit mindenható. Compián e jelenet után olly ki mondhatlan boldognak érezte magát! Szívében, mintegy rögtöni jutalmul, mennyei kéj áradott szét. A lélekfonség maga magát jutalmazza meg. Compián nem sokára felüdült; de bár teste visszanyeré régi ép erejét, ruganyosságát, lelke még folyvást beteg volt, a rabság óriási teherkint nyomá őt. Szótlanul végzé napi munkáját s csak néha törtek ki ajkain félig elfojtott nehéz sohajok; nyugórait újra magányosan tölté el s e félhalotti lehangoltságból még gazdája és a most neki kedvező felügyelőnek részvéte sem birta kiragadni. Elzárult szive csak rabtársai elött nyilt meg; hisz kiket egyenlő szerenésatlenség ért, olly hamar tudnak összebarátkozni; mert némi, bár keserű vigasz rejlik abban is, ha a szerenésatlenségen nem magányosan túri a sors haragját.

Osszeültek néha e sors üldözetei, s elbeszélgettek a messze hazáról, az ismert vidékekről, mellyekben gyermekéveiket éltek, s a roppant vesztéségnél tudatában fájó érzelmeiktől elkapva, költőileg festék az olly soká élvezett s most tán örökre elvesztett boldogságot. S ilyenkor el el kérdezek egymástól: „látjuk még valahára édes hazánk- és szeretteinket?” Compián ilyenkor még komorabb lön. E szakadatlan búsongás végre határozott gazdája keblében.

Egy derült nap reggelén, midőn hősünk épen napi munkáját akará kezdeni, magához hivata őt ura. Egykedvűleg ment hozzá; nem sejté az örömet, mellynek a jövő perczen részese lend. A folytonos nyomor, mellyben élt, elhítheté vele, hogy számára e földön többé nem virul boldogság. Csalatkozott; de milly édesen!

„Compián, így szolt hozzá ura, folytonos búsongásod megindítá szívemet; nem akarom, hogy tovább is szenvedj. Menj rég látott tied körébe; de igérd meg hited és becsületedre, hogy dolgaid elrendezése után hozzám visszajösz.”

Compiánt e váratlan öröm készületlenül találta; e szavak elkábiták őt; támaszkodnia kelle, hogy el ne essék; az egész álomként tűnt fel előtte, s mintha félne ez édes álomból korán felébredni, szótlanul bámult mosolygó urára.

Ez ismétlé szavait.

Ez által meggyőződve az édes valóról, egy perczig habozva állt; de aztán megragadá urának neki nyujtott jobbát s köszönetteljesen dobogó szívére szoritá; ajkai csak e szavakat tudak rebegni: „Visszajövök, sz. hitem és becsületedre mondom.”

Az ember teljesen ritkán boldog. Compián homlokán is minden szerenéséje mellett koronként könnyü búfelleg vonult keresztül. Illyenkor ő a megígért s így teljesítendő visszajövetelre gondolt. De lelke minden erejével törekedék e szerenéséje láthatárán rémként feltünedező gondolatot elszéleszteni. Még az nap alkonyán urától gazdagon ellátva a szükségesekekkel, hajóra szállt.

A most következő jelenetek sokkal meghatóbbak, hogy sem rajzolni merném. Képzeljétek magatokat egy hosszú s rabságban töltött év elfolyta után, a titeket már halottakként gyászoló nő és gyermekek körében minden előleges jelenés nélkül megjelenni, s ha tudtok hön érezni, akkor van fogalmatok ama tulvilági örömről, mellyet a családja körében reménytelenül megjelent Compián neje és gyermekeivel együtt érzett. — De az öröm olly hamar szokott elmulni! Compián családja körében csak néhány hetet töltött s újra indulni készült egy munkaterhes és talán holtig tartó rabságba. Neje mindenkép marasztalta őt; szegény sehogy sem tudott hozzá szokni azon eszméhez, hogy az olly soká siratott s most véletlenül hazakerült férjtől újra, és pedig örökre elszakadjon; s bár érzé magában, hogy férje adott szavát köteles beváltani, mégis hitvesi kötelességét véle megszegni, ha nem marasztalja. Voltak perzei, midőn szeretete lelkiismerete szavát elfojtván, elhíthetni akará férjével, hogy nem köteles szavát megtartani; de a jövő perczen újra felmerülvén jobbérzete, megbánta előbbi szavait s ilyenkor csak sirni tudott; mert hogy férjét az elmenésre szólítsa fel, ez nőierejét félhaladá. . .

Voltak barátai, kik nem vevék olly szigorún az adott szó szentségét, s bebizonyítani akarák, miszerint pogánynak adott ígérte nem köteles megtartani. — Compián azonban nem úgy érzett, neki lelkiismerete mást sugallott.

Egy derült nap reggelén a kikötő felé látjuk őt haladni, könyben uszó családja- és a félvárostól kísérve; mert erényeiért mindenki be-

esülte s mert mindenki akará látni ama férfit, ki, csak hogy szavát ne szegje, képes egy borzasztó rabság elé menni. A tengerparton még egyszer s utójjára ölelte meg neje- és gyermekeit hosszasan s minden szeretetét ez egy ölelésben öntvén ki, azután kiszakasztva magát övéi karjaiból, elhatározott léptekkel indult a már őt váró hajóra. A horgonyok felhuzattak, a vitorlák szélnek eresztettek, a hajó elindult: orrában egy férfi állt kalapjával viszonzva a partról feléje kendőkkel integetők üdvözléteit. Ő sirt. Egy óra múlva a láthatárról eltűnt a hajó. Compián ujra a régi komor, lehangolt rabbá változott.

A hajó kedvező szélről hajtatva Tripolis kikötőjébe repült. Compián ura lakhelyét keresé föl. De mint megváltozott itt minden! A belépőt siránkozó ura illy szókkal fogáda:

„Téged épen jókor küld Istened. Keresztény! Nőm beteg, az orvosok lemondtak életéről. Minden reményem benned pontosul össze. Imádkozál Istenedhez nőm egészségeért. Te jámbor, ajtatos vagy s imádat bizonynyal meghallgatandja Istened.“

Compián a kert egyik zugában vonva meg magát, térdre borult s hosszasan imádkozott. Lelke imában olvadt föl, s ez ima jó illatu áldozatként repült fel az egek Urának zsámolyához annak boldogságaért, ki tőle boldogságát elrablá, megsemmisíté!

Forró imaja meghallgatva lön. A nő e perez-től jobban érzé magát s végre egészen felüdült, annak köszönvén visszaléptét a már már elhagyott életbe, kit azelőtt megvetett. A nejét viszanyert férjnek öröme határtalan volt.

„Compián, így szólta meg neje megmentőjét, házamban most mindenki örül s így akarom, hogy te is vidám légy. Miután tudom, hogy téged csak a szabadság tehet ujra derültté, tehát, bár nehéz lesz tőled elszoknom, rabságból fölmentlek. Szabad vagy. Menj haza. De üresen nem szabad tiedhez visszatérned. Mutasd meg hazádban, milly lánczot hordanak Tripolisban olly rabok, minő te valál — ekkor egy gyémántokkal kirakott aranylánczot adott neki *) — Nem rég egy teljesen felszerelt hajót bocsáték tengerre; vidd el, neked szántam. Térj vissza szeretteidhez s legyetek mindnyájan barátaim, mint én a tiétek vagyok.“

Igy jutalmaztatik ollykor a földön is az erény. Compián övéihez visszatért, s az öröm nál nagyobb volt, mert reménytelenül jött s mert most már örökös lesz.

*) Huber J.J. reines Gewissen 1823. 35—37 lap.

Ő ezután folytonos levelezésben állt egykori urával, s valahányszor egy levél érkezett Afrikából, e nap családi ünnep volt.

Knauz Nándor.

FIGYELMEZTETÉS. *)

Egy pár szó a „Revalenta arabica“-ról.

Warton ház 1842-dik évben behozott a kereskedésbe (Éjszak-Afrikából) Ervalenta név alatt egy lisztet, melly Le Sant vizsgálata után nem volt egyéb leneselisztnél. Nehány évvel később Du Barry és társa londoni lisztkereskedő kikürtölte a Revalenta arabicát, mint minden gyógyszerek quintessentiáját. Az Ervalenta szónak elesavarása, és a bablisztnek 5—10 percent hozzáadása, kevés curcume (vad sáfrán) és Curry powder (fűszer) által jött létre ezen olly kitünő orvosság, t. i. Revalenta a. — Lásd: Allgem. homöop. Zeitung 1853. Nr. 17. S. 272. — Figyelmeztető hiszi: hogy a magyarhoni lenese s babliszt használata is a Du Barry által javasolt életmód mellett meghozza azon jó sikert, mellyet talán némelyek a Du Barry mérge drága lisztének használata után eddig tapasztaltak. **) —X—

Katholikus hitélet.

LIII.

Pécs, nov. 2. Megtiszteltem Takács Mihály sziráki kurátor uramat, mint aféle becsületes katolikus embert, ki Istennek dicsőségét, kath. vallásának és egyházának érdekét szíven hordja. Maga édes Mihály bácsi ollyan ember, ki sír, ha az egyházon seb ejtetik, de örül is, ha magasztaltatik. És ezért, valamint a kecskeméti ember, ugy én is szívesen veszem, ha Mihály bácsinak nevét látom a kath. néplapban; csak egy nem tetszik, hogy tudniillik tentatartója sokszor kiszáradván, pennája ritkán fog; pedig ha ollyan könnyű volna jót tenni, mint tentát csinálni, hamar lennének boldogok. Egy marok fekete fabogyó, kevés vízzel bögrében a tűzhez téve, s megfőve megteszi. Valamint mi örülünk, ha a sziráki templomról azt olvassuk, hogy jó emberek bőkezűségéből az diszesítetik, ugy örülnek Szirakon is, ha meg tudják, hogy máshol is vannak jó emberek, kik az Isten dicsőségének előmozdítására álléereiket, de forintjaikat se sajnálják; sőt ollyanok is vannak, kiknek az ember az egész világ kincsét kívánna, mert tudja, hogy azt utolsó cseppig a valóság elősegítésére áldozná. E sok szó után azt akarom mondani, hogy Pécsen most apáca-kolostor van, benne már két év óta tanítónők is vannak, az épület még nem végződött be ugyan, de bevégeztetéséhez közel áll. Tegnap tették föl tornyára a keresztet. Ezen kolostort mostani jó Primásunk ő főmagassága Seitovszky János bibornok ur

*) E figyelmeztetés közzétételére a többi hirlapok t. cz. szerkesztőit egész tisztelettel megkérem. —X—

**) Közlő ur, mint nekünk írta, élvén a Revalentával, önmagán is tapasztalta annak lenese s bab természetét. E „Figyelmeztetés“ közlésére pedig őtet az „Birta“, mert szeriaté E z s a u óta nem evett senki olly drága lenesét, mint milylennel most a magyar népet megkínálják. S z e r k.

alapította, a keresztet pedig azért tették tegnap föl, mert a jó alapítónak tegnap születésnapja volt. Isten éltesse! Mihály bácsi! vagy hiszi vagy nem, de az ily kereszt-föltévesi szertartás nem utolsó valami. Ugy meghatja az embert, ha látja az üdvösség jelét, a keresztet fölfelé emeltetni, hogy a lélekzete is elláll az embernek. Emelte az ünnepet mélt. püspökünknek — ki a szent keresztet a szabad ég alatt beszentalte — jelenléte; a katonaságnak szivrebátó zenéje; mert hol a vallás így üli győzedelmét keresztfájának, örvideni kötelessége is; és a toronyból a tömérdek képek ledobása, mellyek után mindenki sovár kezekkel kapott. Ki a keresztet föltette, az előbb a jó püspöktől megáldatott, hogy Isten őtet minden veszedelemtől megmentsé e nem csekély fontosságú útjában. A kereszt föltévése után ivott ottfenn ő szentségének IX. Pius pápának, ő felségének Ferencz József Császáruk-nak, Albert főherczeg ő fonségének, Primás ő főmagassá-gának, püspökünknek s a t. hivek egészségére, mi pedig szivből kiáltottuk: éljen! Igen éljenek! de éljen szivünk-ben Jézus is az ő szent keresztfájával, hogy soha annak emléke szivünkől ki ne haljon! hevítse keblünket szere-tetre, hogy készek legyünk neki élni s neki halni!

E szóra „kolostor” édes Mihály bácsi, akarok egy pár szót váltani. Vannak emberek, kik e szóra ko-lost or roszul érzik magokat, s haragos gúnynyal mond-ják: le velők! régi világól valók! Voltak s vannak az egyház életében idők, mellyekben a pokolnak minden ha-talma fölkelt az egyház ellen, s egész erővel hánytá vet-tette Péter hajóját, s elmerüléssel fenyegette. Eretnek-ség, botrány és igazságtalan elnyomatás, ez volt a három furia, melly egész súlyjával a megváltott emberre nehe-zedett. Ily veszedelem közepén Isten szeretetének kine-sztárát megnyitotta s belőle új segiséget vett elő, s ez volt a szerzetes rendek. Ugyanazon zaszló alá esküdve s mint egy szív egy lélek harszolja ezen sereg, melly szükség idejében keletkezett, addig fog létezni, míg a harc tar-tand, az az: a világ végeig. Mint tehát említettem, három fegyvere van a pokolnak, mellyel megtámadja az embert, ugymint eretnekséggel az esztét, botrányal a szívet, s elnyomatással testét. S ime milly meglepő valami, épen háromfélék a szerzetes rendek is. Elsők a tanítók, hitvé-delmezők, kik az igazságot taníták s megvédik, az az: nem engedik a tévely és hibának, hogy az észbeli ember-ben, vagy az ember eszében, értelmében a megváltás munkáját lerontsa. Ilyen szerzetesek például a jezsuíták, piaristák, benedékek s más tanítással foglalkozó ren-dek. 2-szor a szemlélődő rendek, kiknek az a hiva-tásuk, hogy az ember szívében megörizzék a megváltás munkáját. Ezek a világ és minden javainak megvetése ál-tal az emberi szeretetet a természeti javak felé irányoz-zák, s önmegtágadással a botrányokat ellensúlyozván, a szenvedélyeket uralkodni akadályozzák. Ők tisztá áldo-zatok, az imádság angyalai; éjjel nappal az Isten szent oltára előtt térdelven, jobban elősegítik a világ békessé-gét és az erkölcsök tisztaságát, mint a bölcsek az ő elve-ikkel, mint a világi hatalmak az ő rendeleteikkel. Egy karmelita kolostor több rendtelenséget akadályoz meg, mint a mennyit a tömlőczok megbüntetnek. 3-ik helyen vannak a betegápoló rendek. Ezek arra vannak ren-delve, hogy embertársukat mindenféle nyomorúságban segítsék, a bölesőtől kezdve a halottas ágyig, a szalma-kunyhóban egy a szűkölködőt, mint rabot a fogházban megvigasztalják. Ki ne ismerné a beteg ellátó szerzete-ket? ki ne hallott volna valamit a sz. Bernárd hegyi szer-zetesekről, kik a hóba borított utasokat olly ügyesen fel-

találják s új életre hozzák? A havasok csucsain épen úgy buzog a szerzetes embertársának, mint a földnek mélysé-gében. Van Délamerikában egy Potosi nevű város, ennek határában vannak a világnak legmagasabb ezüsbányái, a kincésők itt legnagyobb életveszélynek vannak kitéve, s ki vigasztalja őket? minden szükségben az ide is bejáró szerzetesek. . . Ezen rendek vigyáznak igenis, hogy a po-kol ne diadalmaskodjék az emberen, kit testében támad meg. — Míg a katholicismus létezni fog, e háromféle ko-lost or sem fog megdűlni. Ezek azon szeretetre vannak építve, mellyet Jézus szívében kell keresnünk, és melly nem mulandó. Egyes kolostorokat ledönthet a vadak ir-galmatlansága, de megmaradnak mások; és ha imitt ösz-szeroskad egyik, amott emelkedni fog a másik. Ki a ko-lost orok ellen irányozza nyilait, Jézus oldalát nyitja az újra meg. Ezért örülünk, ha pécsi kolostorunkon fénylik már a kereszt, reményljük, hogy vele leend az egykor rajta függő Üdvoztó áldása is. Isten velünk!

K ü l ö n f é l é k .

Imint jelent meg s már minden hiteles könyváru-s-nál kapható következő munka: „Történetekkel felvilágosított egyházi beszédek.” Minden vasár-, ünnepnap s több alkalomra. Első füzet. Német-ből szabadon fordította Huszár Károly, fehérmegeyi áldozár. Székesfehérvárott. Kiadja Ráder Antal 1853. 8. ré t 72 lap. Tartalom: Advent I. és II-dik vasárnapjára, Boldogasszony fogantatása ünnepére, Advent III. és IV-dik vasárnapjára, Karácson éjjelen, Karácson napjára, Sz. István első martyr ünnepére, Karácson utáni vasár-napra, az esztendőnek utolsó estvéjén, Újév ünnepére, Újév utáni vasárnapra. — Az egész munka füzetenkint egy év alatt megjelenik és pedig jóval előbb azon időnél, mellyre az illető sz. beszédek szabva vannak. A munkát minden alkalomra készített rövid beszédek rekesztik be. Fordító ur leginkább Jansa sz. beszédeit használta; itt ott azonban egyéb német szónokok beszédeit is közbe-tette, mivel használhatóbbaknak találta. A munka mélt. és főtiszt. Farkas Imre fehérvári püspök urnak, mint a tudományok buzgó pártfogójának van mély tisztelettel ajánlva.

TUDÓSÍTÁS. A hozzám érkezett sokoldalú kérde-zősködésekre szolgáljon szives válaszul: mikép Tala bér J. és G. „Egyházi Beszédei”nek I-ső kötete, melly az Advent I. vasárnapja és husvét közötti időszakra szóló sz. beszédeket foglalja magában, még f. é. november hónapban mindenesetre el fog küldetni a t. előlize-tőkhöz. Az I-ső kötetet a II. és III. kötet megjelenése legrovidebb időközökben követendj. Pest, oct. 29. 1853.

Müller Gyula,
könyvárus és kiadó.

Csöd tanítói állomásra. Hold-Mező-Vá-sá r hely kath. közönsége egy megüriült és egy ujonan állítandó tanítói állomásra csödöt hirdet. A tanítók fi-ze-tése szabad lakáson kívül 250 pft lészen. Az első évet kö-telezetnek próbaévül kitölteni, s csak azután, ha azt di-csérletesen kiállották vétetnek föl, a rendes tanítók sorá-ba. Ezen állomásokat elnyerni ohajtók rendes képezdej

oklevéllel s egyéb szükséges bizonyítványokkal ellátva; jelentsék magokat f. é. november 24 én alólirottnál. Előbbség azoknak adatik, kik magokat a német nyelvben alaposan jártasoknak igazolják.

Kelt Hold-Mező-Vásárhelyen octob. 29-én 1853.

Gróf V e c s e y Sándor,
apat, plebános és iskolai igazgató.

J e g y z é k e

a jó és olesó könyvkiadó társulat könyveinek, mellyek a társulat kiadó hivatalában (czukor-utca 6. sz. földszint) megszerezhetők.

Á r u k p e n g ő p é n z b e n :

1850-ik évre kiadott részvény-könyvek.

„Zsöllér leány”. Népies elbeszélés, írta Szabó Imre. 2-ik kiadás. Kis 8-ad rét. 72 lap. Ára 6 kr. Még csak néhány példányok találhatóak a bizományosoknál. — „A kereszténység eredményei”. Francziából fordította Schreiber László. Leszállított ára 6 kr. — „Korkérdések”. 1 füzet; szerkeszti Kovács Zsigmond. Leszállított ára 20 kr. — „Keresztény erkölestán”. Írta Vezzerle Gáspár. 8-rét. 232 lap; leszállított ára 10 kr. — „Verna Roza”. Vallásos elbeszélés tót nyelven. Leszállított ára füz. 10 kr.

1851-ik évre kiadott részvény-könyvek.

„Elveszett fiú”. Népies elbeszélés, írta Szabó Imre. 8-ad rét. 97 lap, ára füzve 10 kr. — „A jegyesek”. Olaszul írta Manzoni, fordította Mészáros Imre. 284 lap. Ára 30 kr. — „Roma és Loreto”. Veuillot Lajos után francia eredetiből Gyurits Antal. I. és II. kötet. Ára színes borítékban füzve 1 fr. 12 kr. — „Vita S. Caroli Boromaei”. Conscripta per Aloysium Schlör. 407 lap. Ára füz. 40 kr. — „Jézus sz. gyermekségének társulata”. Rövid kivonat az ez ideig megjelent francziországi könyvekből. 125 lap. Ára füzve 8 kr.

1852-ik évre kiadott részvény-könyvek.

„A társulat névkönyve”. 1852-ik évre. 12-ed rét. 192 lap. Ára 10 kr. — „Keresztény Naptár”. A magyarországi katolikusok használatára. 1853-dik évre. Magyar, német és tót nyelven, képekkel. Ára füzve 9 kr. — „Goffine Lénárt” katolikus oktató és épületes könyve II kötet, nagy 8-ad rét. 911 lap. Ára füzve 2 fr. A II-dik kötet megjelent. Ára szinte 1 forint. — „Tizenharmadik századbeli Anacharsis”. Kezdekori jellemrajz, Walter Vilmos után Gyurits Antal. 12-ed rét. 362 lap. Ára füz. 40 kr. — „Az ember és a teremtés; vagyis a végokok elmélete a mindenségben”. M. Desdouits után francia eredetiből Gyurits Antal. 8-rét, mintegy 340 l. Ára 1 fr.

Épületes könyvek.

„Kalauz”. A keresztény hitélet- és istenességre. Írta Nogall János. 16 képpel. Ára füzve 20 krajczár. — „Szent Kilenczed”. A Boldogságos Szűz szeplőtelen szent szívének tiszteletére. Írta Nogall János. II-dik kiadás. Ára füzve 3 kr.: — „Gyónás- és áldozási ájtatosság”.

Gyermekek számára. Negyedik kiadás. Ára színes borítékban 3 kr. Aranyozott kemény köt. 6 kr. — „Beicht- und Communion-Andacht.” Für Kinder. III. Auflage. Im Umschlag 3 kr., steifvergoldet 6 kr. — „Spiegel der Busse.” Von Johan Nogall, geheftet im Umschlag 3 kr. — „Szent gyermekség társulatának alapszabályai s imádságai.” Ára füzve 3 kr. — „Der Verein der heil. Kindheit.” In gefärbten Umschlag 3 kr. — „Speculum Conscientiae. In usum Sacerdotum praesertim eorum, quibus cura animarum demandata est.” Auctore Aloysio Schlör. Ára füzve 3 kr. — „Pázmán Péter imádságos könyve.” Kiadta javítva és egy toldalékkal meg bővítve Fogarassy Mihály, nagy 12-ed rét. 626 l., három aczélmetszetű képpel. II. kiadás. Ára kötetlen 48 kr. broch. 50 kr. bőrbé kötve 1 fr. diszkötés aranyos szegélylyel tokban 1 fr. 50 kr. — „Istenfőlkő gyermek.” Imádságos könyvecske ifjuság számára, írta Tóth Károly, képekkel. Ára kötetlen 9 kr. Kemény papiros- vászon- bőrkötésben tokkal 16, 24, 30 kr. — „Das Gottesfürchtige Kind” ugyanazon áron. — „Élő róza”. Imádságos és énekes könyv az Élő sz. olvasóról nevezett Mária társulatnak használatára. Aczélmetszettel és czédulákkal, kötve: 12, 16, 26 kr. — „Anbethung Gottes und Verehrung seiner Heiligen.” Von Franz Zshovits. Keményen kötve 1 fr.

Iskolai s más könyvek.

„Bibliai Történetek”. Gyermekek számára. Röder Alajostól, 30 képpel; negyedik javított kiadás. Kemény kötésben 12 kr. kötetlen 10 kr. — „Biblische Geschichte.” Für die Schul-Jugend. Mit 30 Bildern. Dritte Auflage. Ára kötve 12 kr. kötetlen 10 kr. — „Deje Bilicke” prediki. Kemény kötésben. Ára 12 kr. kötetlen 10 kr. — „A katolikus Egyház története”. A közép-tanodai ifjuság számára írta Fábrián Ambrus. Kemény kötésben leszállított ára 20 kr. — „Magyar nyelvtan.” Az elemi és reál-iskolák használatára. Írta Zimmermann Jakab. Harmadik bővített kiadás. Kötve 16 kr. kötetlen 14 kr. — „Magyar ABC s olvasó könyv.” Írta Szabóky Adolf kegyesrendi tanár. Harmadik kiadás; kemény kötésben 8 kr. kötetlen 6 kr. — „Átalános földrajz.” Írta Fuchs Tamás. A földgömb köre metszett rajzával. Ára kemény kötésben 10 kr. kötetlen 8 kr. A földgömb külön 4 kr. — „Keresztény katolika tudomány” vagy katekizmus, a főméltóságú bibornok-herceg primás érseki helybenhagyásával; kemény kötés 6 krajczár. — „Christkatholische Lehre, oder Katechismus szintazon áron; valamint tótul is. — „Bibliai történet” iskolai könyvül nagyobb gyermekek számára, Palaestina leírásával és térképével. Ára vászonsarku keménykötésben 30, kötetlen 24 kr. — Rövid és bizalmas feleletek a religió ellen leginkább elterjedt ellenvetésekre. Segur után. Ára füzve 16 kr. — „Piros tojások.” Iskolai ajándékul jó gyermekeknek. Schmidt, Kristóf után Somogyi Károly. II. kiadás. Egy képpel. Ára füzve 6 kr., kemény borítékban 10 kr. — „A kereszties hadak és története. Michaud és több más hiteles írók után készített német kivonatból magyarázta Gyurits Antal I. II. kötet. 1853. Ára 1 fr. pp.

Kiadja „a jó és olesó könyvkiadó társulat,” szerkesztő BLÜMELHUBER FERENCZ.

Pesten 1853. Nyomatja LUKÁCS LÁSZLÓ és TÁRSA, országút, 6. sz.